

Judaismus

Důležité výrazy k judaismu I.

- podle biblického vyprávění 12 kmenů izraelského lidu, kmen Juda (s částí kmene Lévi) přežil babylonské zajetí a reprezentuje Izrael; *judaismus* od kmene Judovců, české slovo Žid z francouzské výslovnosti jména Jude
- příslušník judaismu: *Žid* (na rozdíl od jiných náboženství, např. křesťan, muslim) psáno s velkým začátečním písmenem, podle jejich pojetí jde zároveň o národ

Důležité výrazy k judaismu II.

- Židé jako národ ve zvláštním náboženském smyslu, židovské etnikum, židovský politický národ, příslušnost k jiným národům, osobní sebeurčení, často obojí
- „judaista“ – spíše odborník na judaismus, obor judaistika
- Izrael jako biblický a historický Boží lid a novodobý stát Izrael

Hlavní etapy židovských dějin I.

- počátky nedoložené historicky: po stvoření světa a lidstva a jeho pádu postavy praotce Abraháma a jeho potomků Izáka a Jákoba, zvaného Izrael, jeho dvanáct synů jsou praotci kmenů, podle nich se kmeny jmenují
- historické zmínky o egyptském otroctví a odchodu, Bible to spojuje s Mojžíšem, on byl prostředníkem smlouvy

Hlavní etapy židovských dějin II.

- kmeny žily samostatným životem a příležitostně spojovaly síly k akci
- období jednotného království, sjednocení kultu a jeho centralizace do Jeruzaléma, kolem Chrámu
- dvě království, babylonské zajetí a návrat z něj, obnova zničeného chrámu, postupná tvorba biblického kánonu

Hlavní etapy židovských dějin III.

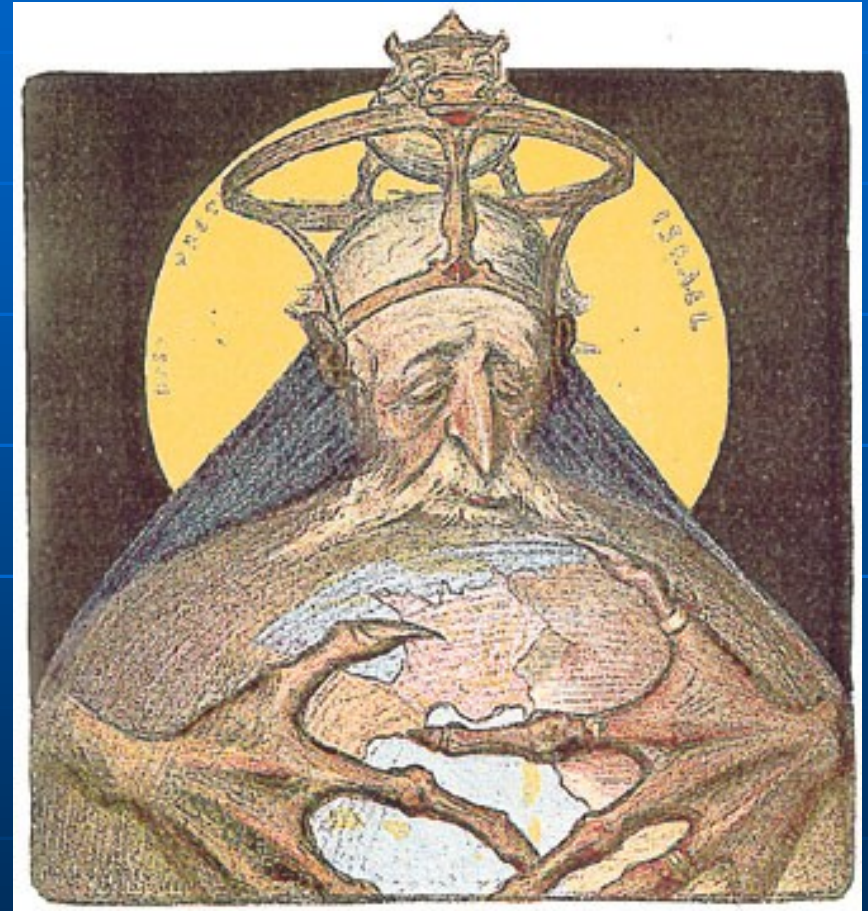
- vznik křesťanství a konfrontace s ním
- tzv. židovská válka, zničení Jeruzaléma a chrámu
- přijetí biblického kánonu (alexandrijského a palestinského)
- exil, diaspora

Hlavní etapy židovských dějin IV.

- vznik Talmudu a midrašů
- větve diasporních Židů podle jazyka a kultury *Aškenazim, Sefardim, Mizrahim*
- soužití s muslimy obvykle příznivější
- zlepšení situace od osvícenství

Antijudaismus a židovská reakce

- křesťané: obvinění z „bohovraždy“, odebrání Božího vyvolení
- omezování nepokřtěných Židů v křesťanském světě
- sekulární podobou antijudaismu rasový antisemitismus,
- asimilanti a sionisté

Nacistická genocida Židů

- vrchol antisemitismu: genocida Židů nacistickým režimem (holokaust, šoa)
- zahynulo kolem 6 milionů Židů

Stát Izrael

- vznik státu Izrael r. 1948, znemožnění vzniku státu Palestina, statut Palestinců v Izraeli
- Různé názory Židů na stát Izrael

Kanonické texty judaismu

- židovská Bible – Tóra, Proroci, Spisy (v hebrejštině)
- Talmud – Mišna a Gemara, haggada a halácha
- midraše a další rabínská literatura

Ukázka biblického textu v hebrejštině

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם

Organizace židovské obce

- obec je samosprávná, vede ji výbor v čele s předsedou; služby v obci: rabín, kantor, dnešní role kněží (kohenů)
- obce sdruženy podle větví judaismu a podle regionu
- rabinát jako závazné tlumočení Boží vůle, učení, souzení (centralizován)

Židovská bohoslužba I.

- minjan (deset osob)
- čtení z Tóry a jiných biblických textů
- modlitby podle Siduru

Židovská bohoslužba II.

- funkce při bohoslužbě nemusí být pevně dané
- chazan (kantor) – vede bohoslužbu, mohou se střídat
- role rabína, předsedy a kohenů

Židovská bohoslužba III.

troubení na šófar na svátek Nového roku

Židovská bohoslužba IV.

žehnající gesto kohena

Židovská bohoslužba V.

kalendář

- den odpočínutí a hlavní bohoslužby – šabat, sobota, sedmý den týdne podle Bible, bohoslužba začíná v předvečer
- lunární kalendář (měsíce dopovídají fázím měsíce – od novu do novu), kratší rok se vyrovnává přestupným rokem

Židovská bohoslužba VI.

významné svátky

- *Roš ha-šana* – Nový rok, na podzim
- *Jom kippur* – den postu a pokání deset dní po Roš ha-šana
- *Sukot* – svátek stanů, připomenutí putování pouští Sion; svátek sklizně, o dalších pět dní později

Židovská bohoslužba VII.

významné svátky

- *Simchat Tóra* – radost z Tóry, osmý den po sedmidenním svátku Sukot, konec ročního cyklu čtení z Tóry, začátek nového
- *Chanuka* – svátek světel, před zimním slunovratem
- *Pesach* – velikonoce, vysvobození z Egypta, jarní rovnodennost

Synagogy

Synagogy

Synagogue

Synagogue

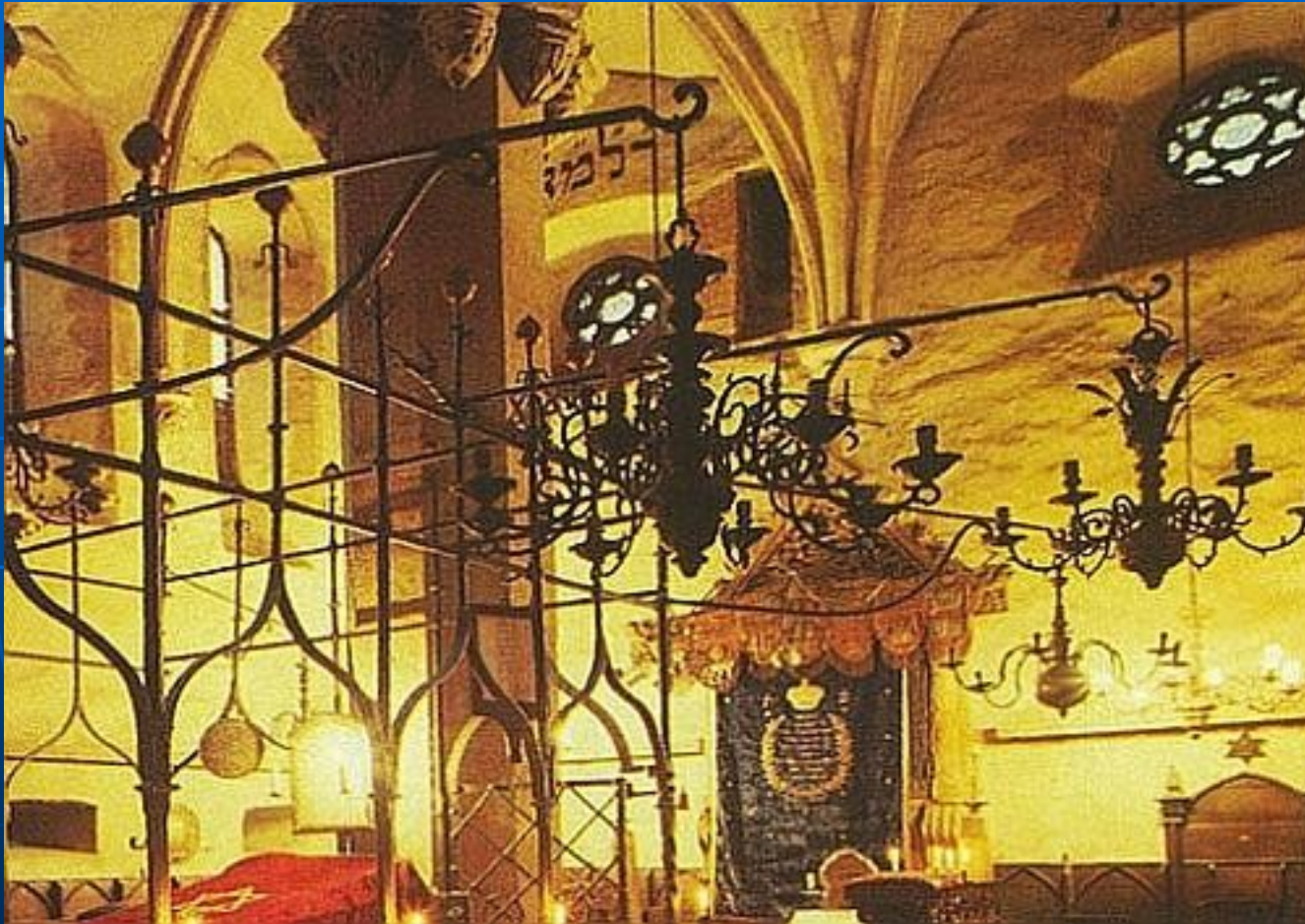

Synagogy

pamellitodnosti.cz
czech-heritage.com

Synagogy

Směry v současném judaismu I.

- **Ortodoxní** důsledně dodržují všechny předpisy (micvot):
- *ultraortodoxní* (charedim) se odlišují i vzhledem
- *moderní ortodoxie* dodržování micvot bez zbytečného odlišování od okolí

Směry v současném judaismu II.

■ **Reformní:**

- *konzervativní*
(dodržují možné maximum předpisů)
- *liberální*
(*progresivní*), kladou důraz spíše na etiku, než na micvot

První rabínka v dějinách učí v reformní synagoze v USA

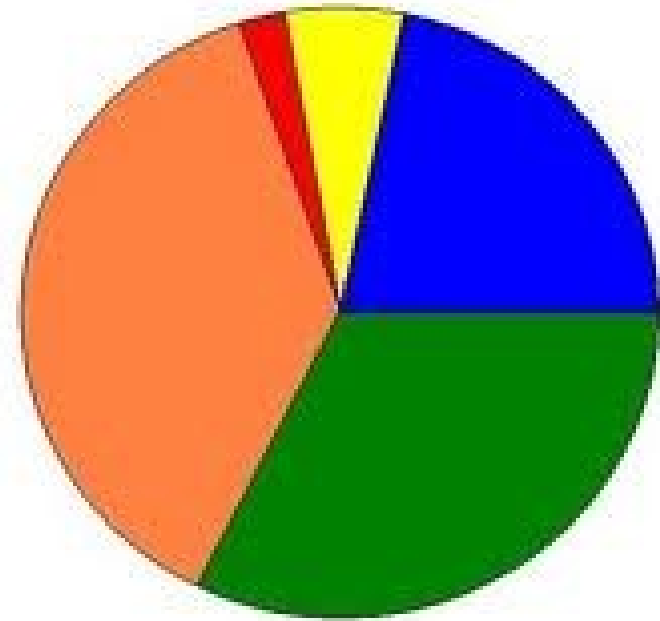
Židovská mystika

- mystická tradice diasporního judaismu – *kabala*
- základní literatura *Sefer Jecira* – Kniha utváření, *Sefer ha-Zohar* – Kniha záře
- *sefirotický strom* – symbolický diagram sestupu od Boha k tvorstvu a vzestupu člověka k Bohu
- *chasidské hnutí* – populární mystika

Přítomnost judaismu v současném světě

- k judaismu se hlásí 12 až 15 milionů lidí, z toho zhruba polovina žije v Izraeli, polovina v diaspoře
- silně zastoupen v USA
- ve střední Evropě pokles následkem nacistické genocidy a emigrace

US Jewish Denominations in 2001	
Orthodox: 22%	Reconstructionist: 2%
Conservative: 29%	Other Types: 5%
Reform: 36%	

Současný český judaismus

- české obce sdruženy ve *Federaci židovských obcí*
- *Židovská liberální unie* občanské sdružení, liberální Židé formálně členy FŽO
- FŽO registrovanou a akreditovanou náboženskou společností, zřídila školy, vydává periodika
- Židovská radnice, centrum FŽO

Pokoj vám!

(Šalom alejchem)

שָׁלוֹם אֵלֵיכֶם